

Kaupunginhallitus 24.11.2025 § 347

§ 347

Valtuustokysymys sukupuolittuneiden koulutus- ja työmarkkinoiden ehkäisemiseksi (Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Kaarnalehto Annika
Metsola Maija
Laine Raija
Toivonen Janne
Saloranta-Eriksson Outi
Plosila Riina
Yli-Leppälä Henna
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Narvo-Akkola Merja

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Susanna Sielon ja 27 muun valtuutetun jättämään valtuustokysymykseen sukupuolittuneiden koulutus- ja työmarkkinoiden ehkäisemiseksi Espoossa sekä toteaa kysymyksen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Susanna Sielo ja 27 muuta valtuutettua jättivät 20.10.2025 valtuustokysymyksen sukupuolittuneiden koulutus- ja työmarkkinoiden ehkäisemiseksi Espoossa. Vastaukset on laadittu yhteistyössä kasvun ja oppimisen toimialan, Elinvoiman tulosityksikön ja Omnian kanssa.

Vastaukset valtuustokysymyksiin

1. Miten Espoossa tunnistetaan ja ehkäistään koulutus- ja uravalintojen sukupuolittumista varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisella asteella? Huomioidaanko oppiaineissa ja opinto-ohjauksessa sukupuolitietoinen näkökulma?

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa toimitaan sukupuolittuneiden koulutus ja työmarkkinoiden osalta pitkälle ennalta ehkäisevässä roolissa

Espoon varhaiskasvatussuunnitelmassa edellytetään kaikessa varhaiskasvatustoiminnassa edistettävän osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Asian huomioiminen varmistetaan yksikkökohtaisilla tasa-arvo-

ja yhdenvertaisuussuunnitelmilla, jotka laaditaan suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa osana lapsiryhmien varhaiskasvatussuunnitelmia ja ruotsinkielisessä erillisellä suunnitelmalla. Varhaiskasvatyksiköissä mietitään omia asenteita sekä sitä, miten niin sukupuoleen, kuin muuhun moninaisuuteen liittyvien asioiden tulee ilmetä henkilöstön puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa. Henkilöstöä tuetaan tiedostamaan oman toimintansa ja vuorovaikutuksensa merkityksen tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden toteutumisessa itsearvioinnein ja koulutuksin.

Varhaiskasvatus on sukupuolisensitiivistä. Henkilöstö tuntee tavoitteet ja rohkaisee lapsia tekemään arjen valintoja ilman sukupuoleen tai muihin henkilöön liittyviin seikkoihin sidottuja stereotyyppisiä rooleja ja ennakkoodotuksia.

Käytännössä edellä kirjattu tarkoittaa leikkejä ja toimintoja valittaessa varmistettavan, että kaikki ryhmän lapset saavat innostavia kokemuksia erilaisista toiminnoista, leikeistä ja oppimisen alueista. Kaikkia lapsia innostetaan mukaan niin STEM-, digipedagogisiin kuin tunne- ja vuorovaikutustaitoja edistäviin leikkeihin ja toimintoihin kehityksensä mukaisesti.

Perusopetuksessa ohjausta ja opetusta toteutetaan opetussuunnitelman ja ohjaussuunnitelman mukaan. Koulukohtaisten opetussuunnitelmien liitteeksi tehdään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun pohjaksi koulu kartoittaa tilannetta yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Kaikessa hallinnon tekemässä työssä huomioidaan sukupuolitietoisuus sekä ohjeissa ja sanoituksissa että esimerkiksi materiaaleissa ja kuvituksissa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjausta toteutetaan kielitietoisesti ja sukupuolitietoisesti, ohjaten oppilaita heille yksilöinä sopiviin valintoihin lievittäen näin opinto-, koulutus- ja uravalintojen segregaatiota. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten.

Espoolla on yhteistyösopimus Nuorten NYT:n kanssa. He tuottavat laadukkaita opetusmateriaaleja, jotka painottavat henkilökohtaisia kiinnostuksia sukupuolirooleista riippumatta. Nuorten NYT tuottaa Espoon koululaisille myös Yrityskylä-oppimiskokonaisuuden tutustumiskäynteineen. Yrityskylä-konseptin avulla kaikki espoolaiset kuudes- ja yhdeksäsluokkalaiset pääsevät tutustumaan työelämään saman, yhdenvertaisen mallin mukaan.

Lukioissa noudatetaan ohjauksessa opetussuunnitelmaa ja ohjaussuunnitelmaa. Lukion opetussuunnitelmassa todetaan, että sukupuolitietoisella ohjauksella luodaan tasavertaisia edellytyksiä eri sukupuolten sijoittumiselle jatko-opintoihin ja työelämään. Ohjausta tulee eriyttää ottamalla huomioon jokaisen opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, kiinnostusten kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät.

Lukioiden omien opetussuunnitelmien liitteeksi tehdään ainakin kolmen vuoden välein tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat. Suunnitelmien pohjaksi lukioiden on kartoitettava lähtötilanne yhteisössään esimerkiksi kyselyin. Saadun tiedon perusteella on mietittävä toimenpiteet mahdollisten tasa-arvopuutteiden korjaamiseksi.

Viime kevään kouluterveyskysely jatkaa muiden kyselyiden linjaa siinä, että Espoon lukioissa tytöt kokevat yleisesti ottaen poikia useammin vaikutusmahdollisuutensa, ilmaisun mahdollisuutensa ja mahdollisuutensa vaikuttaa tulevaisuuteensa poikia heikommiksi. On hyvä huomioida, että opettajien toiminta opiskelijoita kohtaan ja kannustus koetaan varsin samanlaisiksi sukupuolesta riippumatta. Tästä voidaan päätellä, että lukioissa tehtävästä työstä huolimatta ympäröivän yhteiskunnan odotukset ja oletukset vaikuttavat eri tavalla tyttöjen käyttäytymiseen, ilmaisuun ja tulevaisuuden odotuksiin kuin poikien.

Tärkeänä esimerkkinä työelämästä lukioissa opiskeleville toimivat lukion työntekijät, vierailijat ja alumnit. Näin esimerkkejä eri ammatissa toimivista tulee eri sukupuolille. Oppimateriaalien kuvituksissa ja teksteissä huomioidaan nykyisin sukupuolikysymykset varsin hyvin.

Otaniemen lukiossa matematiikan ja luonnontieteiden erityisen koulutustehtävän tapahtumissa huomioidaan se, että niissä on puhujina yhtä lailla naisia kuin miehiäkin tieteen ja tekniikan alalta. Jos tapahtumissa esimerkiksi opiskelijoiden määrä on sellainen, että osa joudutaan karsimaan, pyritään paikat jakamaan mahdollisimman tasapuolisesti nais- ja miesoletettujen kesken.

Omniassa opiskelijat ovat yhteishaussa valinneet alat, joille he ovat hakeutuneet. Joillakin aloilla on suuria vaihteluita sukupuolien mukaisesti. Opiskelijoiden mielestä näillä aloilla on tärkeää, että opettajat ovat sellaisia, jotka pitävät vähemmistösukupuolen puolta. Keskustelussa Omnian opiskelijoiden kattohallituksen kanssa tuli esille sosiaalisen median suuri vaikutus eri ammattien viestinnästä.

Opetuksessa ja ohjauksessa tuodaan esille ja sanoitetaan eri alojen soveltuvuutta jokaiselle. Perusopetukselle sekä oppilaille ja huoltajille kuvataan ja viestitään ammatillista koulutusta ja sen aloja sukupuolineutraalisti. Tutustumispäivissä pyritään samaan. Omniassa tehdään aktiivisesti videoita ja opiskelijatarinoita eri sukupuolisista opiskelijoista eri aloilla, esim. työistä autoalalla tai tekniikan alalla rikkomaan mahdollisia sukupuolituneita mielikuvia. Viestinnässä myös sukupuoliin liittyvät ammattinimikkeet on jo pitkään korvattu neutraalisti, kuten esimies > esihenkilö.

Aikuisten perusopetuksessa ohjataan opiskelijoita heidän toiveidensa ja edellytystensä mukaan, ei sukupuolen. Yhteiskunnallisissa aineissa korostetaan vahvasti tasa-arvoa eli konkreettisesti mm. sitä näkökulmaa, että Suomessa eri ammateissa voi toimia yhtä hyvin mies kuin nainen.

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus, Tuvassa voi miettiä rauhassa jatko-opintoja ja uravalintaa. Yhtenä polkuna Tuvassa on ammatti- ja työelämäpolku, jossa tutustutaan erilaisiin ammatteihin ja työelämäänsä sekä suoritetaan ammatillisia opintoja.

2. Millä tavoin Espoo konkreettisesti rohkaisee tyttöjä kiinnostumaan STEM-aloista ja poikia hoiva- ja kasvatusaloihin? Tekeekö Espoo

yhteistyötä korkeakoulujen, järjestöjen ja yritysten kanssa tässä asiassa?

Espoon kaupungissa käynnissä olevan poikkihallinnollisen Espoon nuorten työllisyyden edistämisen ohjelman tavoitteena on tunnistaa nuorten opintojen poluilla ajoissa ne haasteet, joita nuoret kohtaavat siirtyessään koulutusasteelta toiselle ja astuessaan työelämään. Keskeisiä toimenpiteitä ovat varhainen ohjaus, työelämätietouden lisääminen ja käytännön työkokemusten tarjoaminen jo opiskeluaikana. Osana toimenpiteitä otetaan huomioon työmarkkinoiden sukupuolittuneisuus pyrkien tuomaan tasapuolisesti tietoutta nuorille työmarkkinoista, erilaisista aloista ja työtehtävistä sekä tarjoamaan koulutusvaihtoehtoja nuorilähtöisesti. Ohjelman työryhmässä on edustus opinpolun joka vaiheesta lähtien varhaiskasvatuksesta aina korkea-asteen opintoihin asti.

Perusopetuksessa lukuvuosisuunnitelmassa täsmennetään koulukohtaisesti sidosryhmäyhteistyö, eli esim. koulun ulkopuoliset vierailukohteet ja yhteistyöyritykset, järjestöt ja muut toimijat. Kouluihin otetaan usein myös vastaan esimerkiksi TET-harjoittelijoita sekä kieli- ja kulttuuriharjoittelijoita, mutta myös erilaisia opinnäytteitään työstäviä harjoittelijoita ja työkokeilijoita. Näiden myötä oppilaiden ymmärrys opiskelusta ja työelämästä ja sen monimuotoisista toimijoista karttuu myös koulun sisäisessä toiminnassa.

Suomenkielinen perusopetus on mahdollistanut koululaisryhmille positiivisen diskriminaation hengessä työpajatilaisuuksia, joissa yläkoululaiset tytöt mukaan lukien tytöksi identifioituvat ja muunsukupuoliset henkilöt voivat tutustua tekniikan aloihin ja työelämään. Tilaisuudet ovat tarjonneet nuorille mahdollisuuden kuulla tekniikan aloilla työskentelevien naisten uratarinoita, kokeilla erilaisia teknologioita ja pohtia työelämätaitoja monipuolisesti. Lisäksi Kansallisooppera on tarjonnut osallistuttavaksi balettityöpajoja 1.-luokkalaisille poikaryhmille. Perusopetuksessa on vahva STEAM-perinne, aktiivisia opettajia ja LUMA/STEAM-sertifioituja kouluja. Huomionarvoista on se, että taide- ja taitoaineet ovat mallissa mukana, joten mallin avulla monipuolistetaan matematiikan ja luonnontieteiden opetusta, luodaan yhteyksiä eri oppiaineisiin ja tuetaan entistä moninaisemmin oppijoiden vahvuuksia. Lisäksi on täsmentymässä uusittu STEAM-toimintamalli, joka vahvistaa oppilaiden toimijuutta, itseohjautuvuutta ja yhteistyötaitoja. STEAM-toiminta ehkäisee segregatiota, lisää motivaatiota ja edistää lasten ja nuorten tiedepääomaa sekä tulevaisuuden työelämätaitoja. Uuden mallin myötä tarjotaan myös esimerkiksi STEAM-valinnaisainekokonaisuus kaikille kouluille. Espoon perusopetuksella on myös pitkät perinteet Aalto-Juniori-toimintaan. Espoon perusopetus tekee yhteistyötä opettajien osaamisen kehittämiseksi esimerkiksi Rauhankasvatusinstituutin kanssa, joka on järjestänyt useita osaamisen kehittämisen työpajoja perusopetuksen opettajille yhdenvertaisuuden edistämiseksi osana opetusta ja ohjausta.

Espoon lukioissa tehdään laajasti yhteistyötä eri tahojen kanssa, esim. [Shaking up Tech](#) ja [Aalto-Yliopisto Junior -verkosto](#).

Otaniemen lukion kehittämistehtävän opiskelijat osallistuvat aktiivisesti yksilö- ja joukkuekilpailuihin, jolloin jokainen opiskelija saa käsityksen omasta sijoittumisestaan/osaamisestaan suhteessa muihin. Joukkuekilpailujen joukkueissa pyritään siihen, että ne olisivat sukupuolen puolesta tasaisia. Kilpailut ovat tärkeitä, jotta varsinkin tytöt ymmärtävät

osaamisensa. Myös se, että joku tyttö menestyy, on tytöille tärkeä esimerkki.

3. Hyödyntääkö Espoo tällä hetkellä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön (STM) raportin Policy brief: Työmarkkinoiden sukupuolen mukaisen segregaaation purkaminen – Suosituksia päättäjille (2023) - esittämiä suosituksia?

Suosituksia eivät ole ainakaan laajasti tunnettuja ja käytettyjä.

4. Mitä tietoa Espoossa on sukupuolittuneista koulutusvalinnoista eri koulu- ja luokka-asteilla, esimerkiksi valinnaisaineista ja TET-harjoittelualoista sukupuolen mukaan?

Perusopetuksen aikaisiin ainevalintoihin ja TET-harjoittelupaikkoihin ohjataan hakeutumaan oppilaan omat yksilölliset mielenkiinnon kohteet ja mahdollisuudet huomioiden ja näistä tiedotetaan huoltajia. Kouluilta ei kerätä tilastoja oppiaineiden tai TET-harjoittelupaikkojen sukupuolijakaumasta. Koulut voivat tarkastella näitä tarpeen mukaan esimerkiksi osana toiminnallista tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyötä. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Espoolaisista perusopetuksen poikaoppilaista 73,9 prosenttia haki keväällä 2025 ensisijaisesti lukioon. Lukioon valituista poikia oli 47,8 prosenttia. Valtakunnallisesti nämä luvut olivat 41,6 prosenttia ja 39,0 prosenttia.

Espoolaisista tytöistä lukioon hakeutui ensisijaisesti 84,6 prosenttia ja lukioon valituista tyttöjä oli 58,2 prosenttia. Valtakunnalliset luvut olivat 67,0 prosenttia ja 61,0 prosenttia. Kielitaustan mukaisia eroja on jonkin verran lukioon hakeutumisessa myös tytöillä, mutta pojilla erot ovat Espoossa huomattavat: suomenkielisistä pojista hakeutuu ensisijaisesti lukioon 75,4 prosenttia, ruotsia äidinkielenään puhuvista 86,2 prosenttia ja muunkielisistä 61,1 prosenttia.

Otaniemen luonnontiede- ja matematiikkalinjalle hakeutuvista on miesoletettuja lähtökohtaisesti noin kaksi kolmasosaa. Miesoletettuja on valituissa myös enemmän.

Lukioissa tehtäviä opintojaksovalintoja ei seurata opiskelijan taustan mukaan. Lukiot eivät myöskään saa tietoa siitä, minne entiset opiskelijat ovat menneet opiskelemaan. Espoon lukioissa ei ole TET-harjoitteluja.

Omniassa on useita koulutusaloja, jotka ovat hyvin sukupuolittuneita. Näitä tilastoja voidaan saada suoraan Omnian opintohallinnon rekistereistä. Miesvaltaisia esimerkiksi ajoneuvoalan perustutkinto, sähkö- ja automaatioalan perustutkinto, talotekniikan perustutkinto ja tieto- ja viestintätekniikan perustutkinto. Naisvaltaisia aloja ovat mm. hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinto ja sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustokysymys sukupuolittuneiden koulutus- ja työmarkkinoiden ehkäiseminen Espoossa

Tiedoksi